

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Κοτζιάς: *Ο Εωσφόρος*

(Κ.Ν.Λ., σσ. 174-179)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Πώς εξηγείτε με βάση το απόσπασμα την καταφυγή του αφηγητή στον Ιππόδρομο, την ανασφάλεια που νιώθει καθώς και τον τρόπο με τον οποίο του συμπεριφέρονται οι “φίλοι” του;¹
2. Σε ποια σημεία του κειμένου φαίνεται η ανέχεια των ανθρώπων της εποχής στην οποία αναφέρεται το απόσπασμα;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Ο τίτλος του μυθιστορήματος (*Ο Εωσφόρος*) παραπέμπει στην πάλη του καλού με το κακό, η οποία είναι εμφανής και στο εξεταζόμενο απόσπασμα². Συμφωνείτε με αυτή την ερμηνεία; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας με βάση το κείμενο.
2. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ένα πλήθος παρομοιώσεων και μεταφορών. Μπορείτε να επισημάνετε ορισμένες από αυτές και να ορίσετε τι υποδηλώνουν;
3. Ο συγγραφέας σατιρίζει -και ταυτόχρονα στηλιτεύει- το πάθος που έχουν ορισμένοι με τα τυχερά παιχνίδια. Να επαληθεύσετε αυτή την άποψη με βάση το κείμενο.

---

¹ Πρβλ.: “Οι ήρωές του [: του Αλ. Κοτζιά] είναι νέοι που αγωνίζονται να ισορροπήσουν μέσα στα ψυχολογικά και ιδεολογικά αδιέξοδα του μεταπολεμικού κόσμου”, Κ.Ν.Λ. Γ΄ Λυκείου, εισαγωγικό σημείωμα, σ. 174.

² Πρβλ.: “[Στο έργο *Ο Εωσφόρος*] ο νεαρός Στέφανος Σκαπίδης αφηγείται τη σχέση του με μια συντροφιά όπου κυριαρχεί η παράξενη φυσιογνωμία του Φίλιππου Πικιάτη: πρόσωπο δαιμονικό, αντιφατικό, αναστατώνει τις ανθρώπινες σχέσεις γύρω του κυριαρχώντας με τη γοητεία του κακού, και τελικά, μοναχικός και απροσάρμοστος, αυτοκτονεί.” (Παύλος Α. Ζάννας, “Αλέξανδρος Κοτζιάς”, *Η μεταπολεμική πεζογραφία, Από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67*, τόμος Δ΄, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα ²1992 σ. 149).

4. Σε ποια χωρία φαίνεται το χιούμορ του συγγραφέα; Να δώσετε χαρακτηριστικά παραδείγματα.
5. Κατά τη γνώμη σας, υπερτερεί στο κείμενο το κωμικό ή το τραγικό στοιχείο; Να δικαιολογήσετε τις απόψεις σας.
6. Πώς χαρακτηρίζετε το ύφος του συγγραφέα; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.
7. Τι παρατηρείτε στη γλωσσική μορφή των διαλογικών μερών του κειμένου;³
8. Ποιες τεχνικές αφήγησης παρατηρείτε στο κείμενο⁴; Να παραθέσετε ένα σύντομο, χαρακτηριστικό χωρίο για κάθε μία από αυτές.
9. Ο αφηγητής νιώθει μεγάλη ανασφάλεια, ενώ οι “φίλοι” του του φέρονται υποτιμητικά, τον περιφρονούν, τον προσβάλλουν. Να επαληθεύσετε αυτή την κρίση με βάση το κείμενο.
10. Να καταγράψετε τα συναισθήματα που διακατέχουν τα πρόσωπα του μυθιστορήματος καθώς και τις χαρακτηριστικές φράσεις που τα δηλώνουν.⁵
11. Ποιες χαρακτηριστικές φράσεις του κειμένου αποδίδουν το πάθος των φιλίπων για τις ιπποδρομίες;
12. Ποιες θεματικές περιοχές (ενότητες) διακρίνετε στο εξεταζόμενο απόσπασμα;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Πώς δικαιολογείτε τον τίτλο του έργου (*Ο Εωσφόρος*) από το περιεχόμενο αυτού του αποσπάσματος;
2. Πώς φέρονται στο Στέφη οι Στέλιος Αντωνιάδης και Αντώνης Ελευθερίου; Πώς εξηγείτε τη συμπεριφορά τους;
3. Πώς συμπεριφέρονται οι “φίλοι” του αφηγητή προς τον κύριο Ιωσήφ; Ποια είναι τα αίτια αυτής της συμπεριφοράς;

³ Πρβλ.: “Ο Κοτζιάς (...) υιοθέτησε μια ιδιοματική γλώσσα (...) προσαρμοσμένη στον κοινωνικό χώρο που περιγράφει. Γλώσσα που (...) δημιουργεί (...) ένα αξιοθαύμαστο (...) πολυφωνικό αποτέλεσμα” Αυτ., σ. 156.

⁴ Αφηγημένος διάλογος, εσωτερικός μονόλογος, περιγραφή.

⁵ Π.χ.: αγωνία (“ξεφτίζει με τα δόντια το πυρρό του μουστάκι”, “τρώει τα νύχια του”, “αλέθει τα χείλια του”, “μπήχνω στο παλτό του τα νύχια, ξεγδέρνοντας τα στερνά μου”), συμπόνοια (“σφίγγεται η καρδιά μου” κ.λπ.), δυσάρεστη έκπληξη (“ένα αστροπελέκι βρόντηξε στα πόδια μου, σείεται η γη”), ειρωνεία (“-Πώς, πληρώνουν. --Πού;... Πού;... Πού πληρώνουν; -Στο φιλόπρωχο”), ντροπή (“τ’ αυτιά του από πίσω είναι παπαρούνες...”) κ.λπ.

4. Να καταγράψετε τα πρόσωπα του αποσπάσματος και να τα χαρακτηρίσετε με συντομία.
5. Να καταγράψετε τις ψυχολογικές μεταπτώσεις από τις οποίες περνάει ο αφηγητής και τις χαρακτηριστικές φράσεις που τις δηλώνουν.
6. Τι συνδέει τον αφηγητή, τον “κοντακιανό μεροκαματιάρη από την ουρά στα λεωφορεία” και τον “άρχοντα” που θέλει να ξεπουλήσει όσο-όσο την πολύτιμη καρφίτσα; Πώς χαρακτηρίζετε τη συμπεριφορά τους;
7. Ποιο είναι το κεντρικό επεισόδιο της αφήγησης; Να το αποδώσετε σύντομα.

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Φ. Ντοστογιέφσκι: *Ο παίκτης*⁶

...Πότε-πότε εξάλλου, η ιδέα να λογαριάσω μου ερχόταν στο μυαλό. Συγκεντρωνόμουν σε μερικά νούμερα, σε μερικές επιτυχίες, αλλά γρήγορα τάφηνα και ξανάρχιζα να παίζω σχεδόν ασυνείδητα. Σίγουρα θάμουνα αφηρημένος γιατί πολλές φορές οι γκρουπιέρηδες διόρθωναν το παιχνίδι μου. Έκανα φοβερά λάθη. Τα μελίγγια μου ήταν υγρά και τα χέρια μου έτρεμαν. Μερικοί πολωνοί έτρεξαν να μου προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αλλά δεν άκουσα κανένα. Η τύχη δε με άφηνε! Ξαφνικά γύρω μου αντήχησαν φωνές και γέλια: “Μπράβο! Μπράβο!” φώναζαν οι άνθρωποι. Μερικοί μάλιστα χειροκρότησαν. Είχα και πάλι φτάσει τις τριάντα χιλιάδες φλορίνια κι έκλειναν κι αυτή τη ρουλέττα ως την άλλη μέρα.

- Φύγετε! Φύγετε! μου ψιθύρισε κάποιος στα δεξιά μου. Ήταν ένας εβραίος απ’ τη Φρανκφούρτη. Είχε σταθεί όλη την ώρα πλάι μου και, νομίζω, με είχε βοηθήσει δύο-τρεις φορές.

- Για τόνομα του Θεού, φύγετε! μουρμούρισε άλλη μια φωνή στο αριστερό μου αυτί. Έριξα μια βιαστική ματιά. Ήταν μια κυρία, ίσαμε τριάντα χρόνων, απλά αλλά με αξιοπρέπεια ντυμένη, με πρόσωπο κουρασμένο και αρρωστιάρικη χλωμάδα, που όμως άφηναν να μαντεύεται ότι κάποτε ήταν όμορφη. Εκείνη τη στιγμή, γέμισα τις τσέπες μου με χαρτονομίσματα που τσαλάκωσα και μάζεψα το χρυσάφι που ήταν επάνω στο τραπέζι. Πήρα το τελευταίο μασούρι και κατάφερα, χωρίς να με δουν να το γλυστρήσω μέσα στο χέρι της ωχρής κυρίας. Είχα μια τρομερή επιθυμία να το κάνω και θυμάμαι ότι τα μακριά σκελετωμένα δάχτυλά της μου

έσφιζαν το χέρι με ευγνωμοσύνη. Όλα αυτά δεν πήραν πάνω από μερικά δευτερόλεπτα.

Πώς φαίνεται στο παραπάνω απόσπασμα το πάθος του αφηγητή για τα τυχερά παιχνίδια;

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να καταγράψετε, σ' ένα σύντομο κείμενο έκτασης 400 περίπου λέξεων, τις ψυχολογικές μεταπτώσεις του αφηγητή, καθώς παρακολουθεί τις υποδρομίες.
2. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως η δουλοπρέπεια του Αντωνιάδη προς το μεσάζοντα κύριο Ιωσήφ, η υπόσχεση του δεύτερου ότι θα παράσχει στον πρώτο και στην παρέα του εκδούλευση, η ευπιστία του αφηγητή και της παρέας του αποτελούν συνηθισμένα συμπτώματα της παθολογίας του νεοελληνικού βίου.
  - α) Συμφωνείτε με αυτή την άποψη;
  - β) Πώς κρίνετε τις παραπάνω μορφές συμπεριφοράς;Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σ' ένα κείμενο έκτασης περίπου 600 λέξεων.
3. Να διατυπώσετε σ' ένα κείμενο, όχι μικρότερο των 200 λέξεων, τὰ μηνύματα που αποκομίσατε από το εξεταζόμενο απόσπασμα.

---

⁶ Ντοστογιέφσκι Φ., *Ο παίκτης*, μτφρ. Αλίκης Βρανά, εκδ. Εύη, χ.χ., σ. 144.